

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓÍRAT.

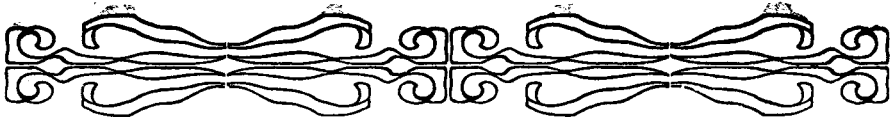
1. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-BGYESÜLET.

260. sz.
1913.

Ilyefalvi Gödri Ferenc.

Ilyefalvi Gödri Ferenc.

(Szül. Sepsiszentgyörgyön 1862. okt. 3-án, meghalt 1913 jul. 5-én)

A folyó évi július hó 5-iki alkonyattal, Istenben vetett erős hittel és megnyugvással viselt két heti kínos szenvedés után Ilyefalvi Gödri Ferenc Sepsiszentgyörgy város polgármestere elhunyt. A váratlan, megdöbbentő haláleset mélységes gyászba borított egy szerető családot, nagyszámú baráti kört, egy fejlődő várost, az egész Háromszék vármegyét, több egyesületet és közöttük az Erdélyi Kárpát-Egyesületet is, melynek alakulásától kezdve Gödri Ferenc nemcsak hűséges, munkás tagja, majd tisztviselője, hanem az erdélyi magyar túristasági eszme fontosságának igazi megértője vala.

Gödri Ferenc 1862. évi október 3-án született Sepsiszentgyörgyön. Ivadéka vala az ilyefalvi ősnemes Gödri családnak, melynek eredeti ősi fészke Aldoboly község volt. Hagyomány szerint a család is az aldobolyi «Gödör» nevű alantfekvő falurésztől kapta nevét. Az első, kiről e családból írott emlékek vannak, aldobolyi Geodri Antal, ki 1579-ben Aldoboly község birája volt. Később a család tagjai különböző fejedelmi okmányokat szereztek, melyek alapján az aldobolyi, kőkösi és ilyefalvi előnevet egyaránt használhatták. A család tagjai közül Sepsiszentgyörgy város közeletében említésre méltó szerepet töltött be Gödri Ferenc, a néhai polgármester nagyatyja, ki 1817-től 1871-ig a sepsiszentgyörgyi reformátusoknak ékes szónoki tehetséggel megáldott esperesse volt. Említettet a Göttingai egyetemről hívták volt meg Sepsiszentgyörgyre papnak. A közbecsülésnek és nagy tekintélynek örvendő kálvinista papnak hasonnevű fia, a második Gödri Ferenc, a 48-as nagy idők mint tüzérhadnagy küzdötte végig. Később Sepsiszentgyörgy város tanácsosává választatott, majd az igazságügy szolgálatába lépett és kir. járásbírói tisztet töltött be. Lengyel Lujzával kötött házasságából született a harmadik Gödri Ferenc Sepsiszentgyörgy város néhai polgármestere. Gödri Ferenc polgármester az előbb említett két kiváló férfiuinak valóban örököse volt. Örökölte a nagyapa ragyogó ékesszólását, történelmi tudását, székely fájának rajongó szeretetét, továbbá az édesapának azt a lelkesedését, amelylyel ifjan a harci lobogó alá állott. Örökölte a küzdelemben való fáradhatatlanságot és az igazság erejébe vetett erős hitet, társulva érzékeny, minden szép és nemes iránt fogékony költői lélekkel. A harmadik Gödri Ferenc középiskolai tanulmányait a nagyenyedi kollegiumban, a jogiakat pedig Budapesten végezte. Az 1889-ik esztendőben lépett Sepsiszentgyörgy város szolgálatába mint rendőrkapitány, de rövid idő alatt főjegyzővé, majd pedig 1895-ik évben egyhangúlag polgármesterré választatott. Az ifjú ember nagy lelkesedéssel foglalta el nagyobb hatáskört biztosító hivatalát. Nem is csalódtak benne a székelyek, mert Sepsiszentgyörgy utóbbi gyors fejlődése az

ő nevéhez fűződik. Két évtizedes polgármestersége alatt gyárak, közintézmények létesültek, utcák, terek szabályoztattak, melylyel Sepsiszentgyörgy kiemelkedett falusiasságából. Legszébb és legmaradandóbb alkotása Gödrinek a Székely «Nemzeti Múzeum» szervezése. Hajlékot épített, melybe székely nemzeti dicsőségünk százados ereklyéi összegyűjtessenek. Ragyogó ékesszólással, meggyőző érvekkel állandóan hirdette, hogy a «Székely Nemzeti Múzeum» életkérdés, mert lenni kell egy helynek, hová hitet, reménységet eljárasson az ivadék és ahol megtanúlhassa azt, hogy «amelyik nemzet nem tiszteli nagyjait, az nem érdemes az életre». Nagy elfoglaltsága mellett is elég élénk irodalmi munkásságot fejtett ki. Genealogiai, heraldikai cikkei a szigorúan vett tudományos körökben is mindig méltó feltűnést keltettek.

Az 1893-ik évben Sepsiszentgyörgy városa Kossuth Lajost díszpolgárává választotta és ez alkalommal ő vezette a széke-lyek küldöttségét a turini remetéhez. Útjáról az 1894-ik évben «Sepsiszentgyörgytől Turinig és vissza» című útleírásban számolt be, melynek minden sorából fájának odaadó szeretete csillámlik föl. A millenium alkalmával Háromszékvármegye emlékkönyvében saját kutatásai alapján igazi történelmi tudással írta meg Sepsiszentgyörgy és Háromszékvármegye történetét. A város ügyeiről minden évben terjedelmes jelentésben számolt be és e jelentések országsszerte közzétűnést keltettek. Hivatalos és közéleti nagy elfoglaltságának dacára városa, vármegyéje és családja körében történt nevezetesebb eseményekről, állandóan naplót vezetett, amelyben 25 évnek öröme, bánata, küzdelme ragyogó tollal van megörökítve. E napló lifkon őrzött kincse volt és hogy mily szeretettel, ideális fenkölt gondolkozással viseltetett családja, hitvese iránt, az a folyó évről vezetett naplónak május hó 27-iki napjáról, tehát halála előtt egy hónappal, beírt következő feljegyzése bizonyítja.

«Május 27. Kedd. — Ma 25 esztendeje, hogy megházasodtam!... Ugy elrepült az idő, mint 25 nap. Pedig mennyi nehéz küzdelemmel, idegromboló izgalmakkal s örökös nyugtalansággal folyt életem és foly még ma is. Szegény jó feleségemnek igen sokat köszönhetek abban, hogy aránylag ilyen jó testi s lelki egészségben érhettem meg ezt a negyedszázados évfordulót. Annyi lelki jóságot, finomságot, megingathatatlan szeretetet, hűséget, önfeláldozást pazarolt rám és gyermekeimre, hogy bizony példátlanak mondhatom, mert különb feleséget, mint az enyém, nem emlékszem, hogy valaha láttam volna sokat tapasztalt életemben. Mindig igazi, tősgyökeres magyar és classikus karakterű női erényekkel tündökölt egész életében. Ezernyi gondomból kivette a részét, szomorúságomban vigasztalt, betegségemben fáradságot nem ismerve ápolt, nehéz helyzetemben segítségemre sietett, kevés örömemet igyekezett megkészserezni, szegénységemben nem panaszkodott, jobbat, többet soha sem kívánt, mint a mennyit nyújthattam neki, amit a sors megtagadott tőlünk, arról önként lemondott. Elégületlen soha sem volt, sőt inkább mindig jókedvű, hogy engem is felvidítson, gyermekeiért mindent megtenni ma is kész, azokért éjet, napot feláldozva dolgozott, türt, szenvedett: ez volt az én jó feleségem mindig, ez az ő igazi képe s ilyen ma-

rad a koporsóig, mitől Isten óvja meg őt, óvjon engem is gyermekeimmel együtt még sok évtizedig!»

Aki nem ösmeri a szegény székelység megélhetésének titkát, e néhány sorból megtudhatja, megösmérheti a székely asszonyt és meg Gödri Ferenc lelkületét.

A javakorában levő ép, egészséges és tettekre vágyó férfiú halálának oka rejtélyként áll előttünk és csak annyit tudunk, hogy vérmérgezést kapott. Gödri Ferenc f. évi június hó 8-án a város ügyeinek érdekében Budapesten járt és innen 22-én már betegen tért vissza szerető övéi közzé. Elmondotta, hogy Budapesten halat evett, nagyon keveset, mert valami különös ízét érezte s talán emiatt már Budapesten is némi rosszullétről panaszkodott. Hazaérkezte után nyomban ágyba kellett feküdnie, mert jobblába alsószárán egy kerek vörösés kiütés mutatkozott, melyről kezelő orvosa vérmérgezést állapított meg. A baj gyorsan terjedt tovább s bár az orvosok mindent elkövettek, hogy megmentsék, a tudomány felett győzedelmeskedett a kérlelhetetlen halál. Az elhunyt ravatala a városház dísztermében volt felállítva és ahhoz a székelység mély fájdalommal eltelve ezrével zarándokolt, hogy búcsút vegyen attól, akitől rövid idővel azelőtt még annyi sokat remélt.

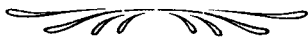
Megtért tehát Gödri Ferenc általános osztatlan részvét között őseihez pihenni. Ott alussza már örök álmát a nagypapa és édesapa szomszédságában, a reformátusok vártemplomának százados falai mellett, azalatt a mohos kövekkel épült régi vár alatt, amelyről egykor azt írta:

Ha éltem terhét tovább nem viszem,
Nem bírva majd sok sorscsapás miatt...

Fogadj a kebledre engem is, hiszen
Én valék egyik leghivebb fiad!...»

Az ifjúkorban írt költeményben kifejezett, a pihenést illető vágya teljesült, de mi, kik tanúi valánk küzdelmeinek, mindig megilletődéssel fogunk állani a sirhalma mellett és szeretnénk perbe szállani a sorssal és eltűnődünk, hogy vajjon az erdélyi magyar túristaság eszméje diadalra fog-e jutni valaha, ha mindig a legjobbak, a legbátrabbak szólíttatnak el a küzdők soraiból. De megnyugszunk a változhatatlanban. Legyen áldás a Gödri Ferenc emlékezetén!

M.

Kirándulás a Podságai völgybe, Skarisorára és a Runki-szorosba.

Írta: **Dr. Ruzitska Béla.**

Az E. K. E. folyó évi június hó 14. és 15-én, másfélnapos kirándulást rendezett az Aranyos folyó vidékének egyik kiválóan érdekes és kies részébe a podságai-völgybe, Bélavárra, a Skarisorára és a runki-szorosba. E kiránduláson M. Kovács Géza E. K. E. főtitkár vezetése mellett 12-en vettünk részt.* Ko-

* Theil Frigyesné, dr. Ruzitska Béláné, Berde Imre, Dávid Béla, Karl Béla, M. Kovács Géza, Losonczy János, dr. Ruttká Ferenc, Theil Frigyes, Varga Lajos, Vörös I. és dr. Ruzitska Béla.

lozsvárról június 14-én, szombaton, déli 1 óra 15 perckor utaztunk el az Aranyosgyéres, illetőleg Torda felé haladó vonaton és Tordán, egy órai várakozás után, a keskenyvágányú aranyosmenti helyiérdekű vasútra szállottunk át, melyen útunkat a hegyek felé tovább folytattuk.

A kissé hűvös, de kellemes, napos és derült időben szép kilátás tárult elénk nyugati irányban. Itt a mélyen bevágott sziklás Torda-hasadékot, tovább délnyugatra a meredeken kiemelkedő Székelykövet és ezek között az erdős, magas hegyeknek egész tömegét látjuk egyre jobban közeledni, míg végre Várfalvár túl a széles, termékeny, dús szántóföldekkel megáldott Aranyos-síkság véget ér és mi a hegyek közül előtörő Aranyos folyónak szűk, szorúlszerű völgyébe térünk be. Itt a magas, erdőborította, néhol igen sziklás és meredek hegyoldalak egész a folyó medréig aláereszkednek, úgy, hogy a folyó mellett csak az országút és a keskeny vasúti töltés fér el, mely sok helyen teljesen a sziklaoldalba van bevágyva. Innen kezdve az út nagyon változatos, erdős, kanyargós, sziklás, kőves, vadregényes, szép vidéken vezet tovább, úgy, hogy maga a vasúti út is valóságos élvezetet nyújt a természetet kedvelő turistának. Borév állomáson túl a völgy még jobban elszűkül, a vidék egyre vadregényesebb lesz, majd a Vidalyi-szikla, azután a Bedellői-havas meredek, szakgatott, szirtes hegyoldalai alá jutunk, hol az Aranyos folyó egy nagy félkör alakú völgytágulatában fekszik *Aranyos-Lonka* (Lunka) község, utazásunk mai végső pontja. Már csaknem esti 8 óra volt, midőn ide értünk és az állomástól mintegy fél kilométerre északra fekvő koresmához elgyalogoltunk. A koresma eléggé tiszta szobájában, magunkkal hozott élelmiszereinkből megvacsoráltunk, azután a padlóra szórt szénán, melyet vastag pokrócokkal fedtek be, tízen egymás mellett kinyújtózkodva, turista módon aránylag eléggé jól megháltunk. Csak a társaság két nőtagjának jutott egy közös ág.

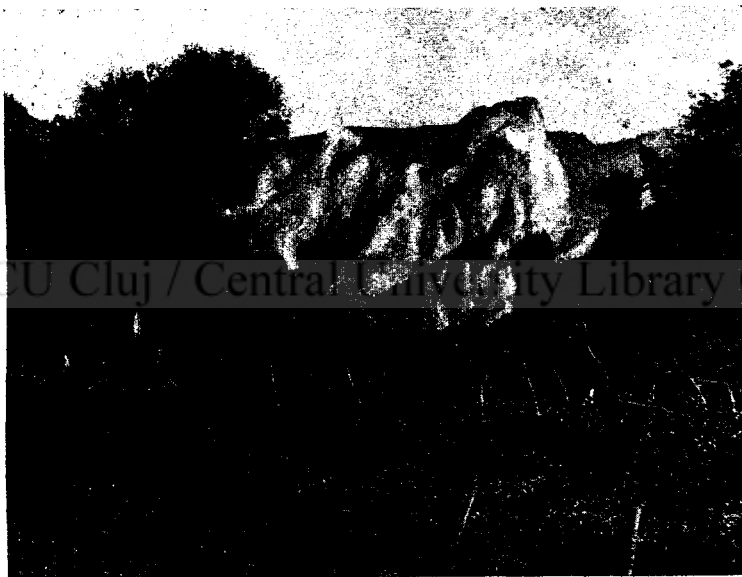
E nyugvóhely azonban úgy látszik legtöbb turistatársunknak mégis kissé kemény lehetett, mert alig szűrődött még be az ablakon egy kis halvány világosság, máris élénkebb mozgólódás támadt és előbb halk, majd hangosabb beszéd kezdte megzavarni a még alvók nyugalmát. Így azután az egész társaság még a felkelésre kitűzött idő előtt talpon volt és útra készülődött. Az előkészületek is gyorsan megtörténtek, mert hosszas öltözködéssel időt tölteni nem kellett, hiszen legtöbben teljesen felöltözködve feküdtünk le. Mindazonáltal fáradtságról senki sem panaszkodott s az elkövetkezendő eléggé hosszú és fáradtságos gyalogolást is mindenki jól kibirta.

Reggeli 3 órakor, még hajnali szürkületben és a völgyet ellepő ködben, indultunk el a lonkai Aranyos-híd felé, hol a völgy nyugati, kopárabb, legelővel fedett oldalára vezető gyalogsvényen kezdtünk felkapaszkodni. Mire a hegyoldal tetején levő átjáró, nyeregyszerű mélyedéséhez felértünk, igen szép kilátásban volt részünk. A gyöngye hajnali világításban tőlünk északra, de egészen közelben láthattuk a 940 méter magas, meredek oldalú, lapostetejű, sajátságos alakú, sötét, komor színű: *Zsidovina* hegyet; velünk szemben a Bedellői-havas magas sziklás mészkővonulata emelkedik ki a környező erdős olda-

lokból, alant a kanyargó Aranyos völgyben pedig a kies lekvésű Lonka falu terül el mély csöndben.

Déli irányban az Aranyos folyó egyik mellékvölgyébe, a *podságai-völgybe* tekinthetünk be, hol *Alsó-Podsága falut* látjuk meg. Útunk arra vezet és meredek hegyoldalon lefelé éppen a falu két temploma mellé ereszkedünk le, hol a völgyben végigvezető szekérutat elérjük és most már ezen haladunk fölfelé. Ez a völgy eleinte széles és befőle visszafelé gyönyörű kilátás nyílik a *Bedellői-havasok* hosszú vonulatára. Feljebb azonban egyre jobban elszűkül és itt a hegyeket alkotó őspalák, vékony táblás, összegyűrt és feltorlódott rétegei oly közel jutnak egymáshoz, hogy közöttük csak a gyorsan lefelé rohanó podságai-patak és a keskeny szekérút fér el. Ebben a szép szorúlatos hűvös völgyben, hol eleinte lomberdőt, azután fiatal, ültetett fenyőerdőt találunk, haladunk kényelmesen fölfelé, míg a *Bujor* és a *Sashegy (Vulturele)* keresztben álló, magas mészkő hegyvonulat déli kopár és sziklás oldalát megpillantjuk, melyek a völgyet mintegy végleg elzárni látszanak. De a patak és a közvetlenül mellette elkészített út e magas hegyek közé mintegy befurakodik és mi a legszebb, legvadabb, sziklás vidékre jutunk. A völgynek egy éles kanyarodójában, a legmagasabb mészkőfalak aljában, fekszik a *podságai időszaki forrás*, hova reggeli 6 óra előtt érkezünk meg és itt pihenőt tartva, megreggelizünk. Az út mellett, a patak bal partján, nagy erővel előtörő és felbugyogó, bővizű, kristálytiszta forrás, az úgynevezett *Feredő* mellett telepedünk le. Vize reggeli 6 órakor, a levegő + 12 C°-nyi hőmérséklete mellett, + 17 C° volt és így a levegőnél melegebb lévén, a benne való mosakodás igen jól esett; ellenben ivásra a patak hűvösebb vize e forrásénál kellemesebb volt. Az időszaki forrás a patak túlsó, jobboldali partján, közvetlenül a víz színe mellett, e bővizű forrás átellenében van, hol a meredek, csaknem függőleges mészsziklafalban hengeres, kürtőalakú nyílás és kis medenceszerű mélyedés van. E helyen körülbelül háromnegyed órát időztünk és ezalatt az állítólagos időszaki forrást folyton szemmel tartottuk, de abban semmi mozgást, változást, vagy működést nem észleltünk. Ha az valóban időszaki forrás, akkor egyes kitörései között háromnegyed óránál hosszabb szünetet tart. Mi azonban kitörését az idő rövidsége miatt nem várhatuk meg, útunkat folytatnunk kell és így a Sashegy alkotta nagyszerű szorúlatban, csupa kőtörmelék, omladék, óriási sziklafalak és oldalak között, északi irányban tovább indulunk. A szorúlat mészköve helyenként halvány vöröses színű, vékony, lapos, táblás elválású, összegyűrt rétegeket alkot, melyeknek eltöredezett nagyobb darabjai fedélcseréphez hasonlóak és a nép e lapos természetes táblákat tényleg kis kalibák összerakására és azok befedésére használja fel, amint azt néhány helyen láthattuk. Távolabb megint szürke, vagy fehéres színű, nagytömegű, szálaban álló mészkősziklák emelkednek fel a magasba, melyekben üregeket, odukat, sőt valószínűs barlangnyílást is lehet látni. Ki tudja mily csodás alakú barlangok lehetnek e gyönyörű hegy belsejében. Máshelyen elhagyott kőfejtés nyomait találjuk és a szétrepesztett, legurított sziklák hasadékaiban, üregeiben apró mészpát kristálykák után kuta-

tunk. A sziklaoldal égbemelkedő teteje csipkésen kivágott, szakgatott, fűrészcsélú és magas, zöld erdővel van szegélyezve. E változatos, igen szép szorúlat után, a völgy újra kissé kitágul és csinos erdős hegyoldalak közepette egy előugró hegyponkhoz érünk, melyen apró kis falusi templomocskát és körülötte néhány házat pillantunk meg. Ez *Felső-Podsága, Beliora*, vagy *Bélavár község*. Megkerülve az előrenyúló hegynyelvet, új tájképi szépségek tárulnak elénk. A patak kétfelé ágazik és annak nagyobbik ága: a *Szegászi-völgyben* északnyugati irányból foly alá, ellenben a másik, kisebb patak, a *Bélavár (Beliora) völgyből* pedig egyenesen északi irányból ömlik alá. E völgy hátterében, körülbelül 3 kilométernyi távolságban, gyönyörű sziklás meredek csipkés szélű, magas hegytömeget látunk a naptól pompásan megvilágítva az égfelé emelkedni és a völgyet óriási sziklafalként lezárni. Ez a páratlan szépségű, előttünk egyszerre feltáruló, 1368 m. tekintélyes magasságú hegytömeg: a *Skarisora* (magyarul: lajtorjácska).

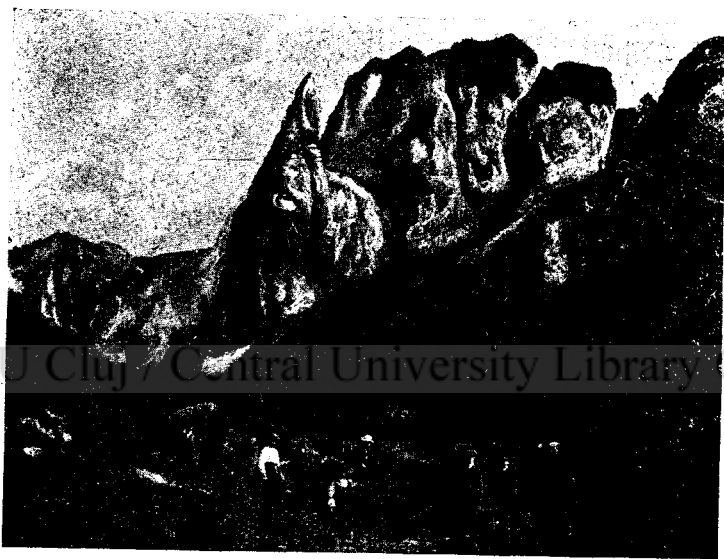
SKARISORA (1368 M.) LÁTÓKÉPE.

DR. RUZITSKA FÖLV.

A völgyben felvezető, aránylag eléggé járt úton, gyors léptekkel közeledünk feléje és eközben kényelmesen szemügyre vehetjük, megcsodálhatjuk csupasz, sziklás, vadregényes, páratlan szépségű déli oldalát. A völgyben mindenfelé elszórt házakat, lakásokat és tanyákat látunk, sőt még a kopár mészsziklák alatti terjedelmes nagy törmeléken is látunk néhány házat. Először egy magára álló, előre kitolt, mintegy színházi díszletként függőlegesen felállított, óriási, halványvörhenyes színű sziklarészlet elé jutunk, majd ezt megkerülve, a Skarisora déli meredek, omlásos, kőfolyásos, kopár, fehér oldala egész impozáns nagyszerűségében közvetlen közelből tűnik elénk. Ezeket a pár száz méteres magasságú, hasadozott, mély barázdákkal szeldelt, csaknem függőleges, óriási sziklafalakon he-

lyenként kapúszerű nagy nyílásokat, odukat és barlangszájukat pillant meg szemünk. Most a sziklafal előtt elterülő hatalmas törmeléken haladunk végig, melyben a kis patak csaknem nyomtalanul elvész. Így azután a Skárisora sziklafalai tövébe érünk, melyeken egyenesen fölfelé tovább haladni lehetetlen. Megigéző, lenyügöző nagyszerűségű ez a komor, csön-des sziklavilág, melynek közepébe jutottunk és amelyben az ember úgy érzi magát, mint a természet egy hatalmas templomában, hol a Teremtőhöz közelebb van és az Ő nagyszerű alkotásait megértő, érző szívvvel jobban felfoghatja!

Innen csak keleti irányban, a sziklafal alatti törmeléken mehetünk tovább, egy völgyeletszerű igen meredek, de széles szakadékban, mely a fehéres mészkő és a sötétszürke őspalák éles határán vezet fölfelé a hegység tetejére. Most rövid egye-

BÉLAVÁRNÁL MÉSSZIKLA

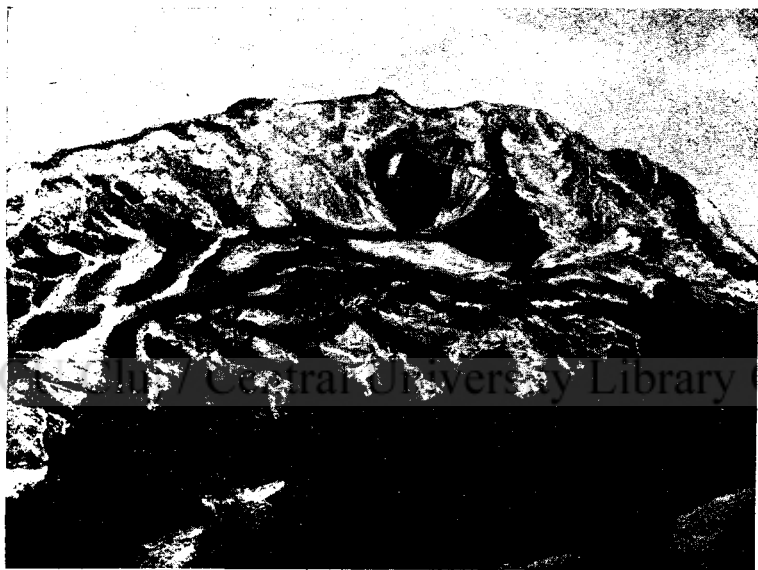
DR. RUZITSKA FÖLV

nes távolságban néhány száz méteres emelkedést kell megtennünk, de a vidék szépsége, változatossága, vadregényessége és a sok látni való, továbbá az érdekes növényzet, annyira leköti figyelmünket, hogy a mászás fáradalmaira gondolni időnk sem marad. Alant még lombos erdőben, bükkös szélén haladtunk, feljebb pedig már a fenyvesbe jutunk. Különben a Skárisora legmeredekebb sziklafalain és törmelékén mindenfelé, sötétzöld színű, néhol pár méter magasságú, bokros csoportokban érdekes és e vidékre jellemző borókafenyőket látunk díszleni. A közönséges boróka: a *Juniperus communis* mellett, még *Juniperus sabinoideus* is találunk és valami sötétzöld színű *Thuja*-féle fenyőt; a lombos erdőn fölül pedig, szépen díszlő, ültetett erdei-, jegenye- és vörös-fenyőt látunk. Sőt egy helyen, pár lépésnyi területen, négyféle fenyő (u. m. vörös-, jegenye-, erdei fenyő és alattuk boróka) vegyesen fordul elő.

Útközben, a Skárisora oldalának felső részében, óriási kapuszerű nyílással ellátott, hatalmas barlangodut találunk, mely

a csupasz függőleges sziklafalban rémesen tátong felénk. Ez az odu azonban nem mély és sötét, mert egyenesen fölfelé kúrtószerű, töleséres nyílása van, melyen a nap az odu belsejébe bevilágít. Ez alatt elhaladva, nemsokára a Skarisora keleti oldalán levő nyeregszerű átjáró tetőnyúlványára jutunk fel, honnan — rövid pihenés után — keskeny, kigyóyszerűen többször kanyargó, de igen jó gyalogösvényen haladunk tovább, a járhatatlan sziklás oldal megkerülésével, sűrű fiatal fenyveserdőben, a hegy legmagasabb 1368 m. tengerszín feletti magasságú csúcsára, melyen háromszögellési pyramis van felállítva. Innen gyönyörű kilátás tárul fel minden irányban, mert a Skarisora, mint az *Óreg-, vagy Nagy-Havas (Muntele mare)* egyik déli irányban kiugró utolsó nyúlványa, me-

SKARISORA (1368 m.) RÉSZLETE NAGY BARLANG ODUVAL. DR. RUZITSKA FEIV.

redéken esik alá a körülötte lévő jóval alacsonyabb hegyes vidékre. Éppen ezért, magára álló, merészen kiemelkedő tetejéről, pompás kilátás kínálkozik mindenfelé. Csak északnyugatra fogja el a szabad kilátást a néhány kilométerre levő Nagy-Havas hatalmas, elnyúlt görbe háta, melyen még most is láthatunk néhány terjedelmes hófoltot. Nyugatra a felső Aranyosmenti, változatos erdős és falvakkal bőven megrakott hegyekre, még tovább délnyugatra az erdélyi *Érces-hegység* vulkánikus eredetű, kúp-, vagy cukorsüvegalakú sok hegyére nyílik szép kilátás. Itt főleg a többi közül kiemelkedő sajtáságos, jellemző koporsó alakú, lapostetejű *Vulkánhegy* mészsziklatömege tűnik fel, tovább délre a *Detunáta* és még tovább délre a Csáklyakő és *Pilis* látszanak; sőt a nagyon messzi, ködös távolban sűrű hófoltokkal tarkázottan a *Retyezát hegytömege* homályos körvonalakban, de egészen határozottan felismerhető. Közvetlenül előttünk déli irányban a *Bedellői-Havas*, a *Vidalyi-kő*, a *Székelykő* látszanak. Keletre a hegység előtti szé-

les völgyben *Jára* község házai és templomai fehérленek, azon-túl pedig már jóval alacsonyabb erdős hegyek és még távo-labb északkeletre a Kis-Szamos völgye tűnik elő, melynek leg-keletibb felében Kolozsvár nyugati és északi részének egyes nagyobb házai, a vörös cserépfedelű gazdasági akadémiái épü-letek, a Rákóczi-út, a Lombi-tanya, Szt.-György hegyalatti tég-lagyarak jó messzelátónkkal láthatók. Különben a Skarisora Kolozsvár környékéről, a Fellegvárról, különösen pedig a Ká-nyafői messzelátóról könnyen felismerhető, mint a Gyalui-ha-vasok legdélibb, függőlegesen, meredeken lecsapott, utolsó ma-gas csúcsa. A tiszta, átlátszó levegőben még a *Radnai-hava-sokat* és a *Cibles*-hegy jellemző alakját is felismerjük, úgy hogy Erdély egyik végétől a másikig elláthatunk. Sokáig el-gyönyörködtünk e pompás kilátásban, azután pedig turista ebédünket itt a csúcson költjük el.

Rövid pihenés után, a Skarisora tetejének csipkézett, éles, sziklás gerincén haladunk tovább, majd a hegy északi mere-dek oldalát fedő erdőbe térünk be és itt jó gyalog ösvényen ereszkedünk le a csúccsal kapcsolatban levő, északra folyta-tódó, lassan alászálló hegynyúlványra, melynek domború há-tán üde zöld gyeppel és tarka virágokkal fedett kedves havasi rét terül el. E réten sok érdekes növényt találunk, u. m. *Cyp-ripedium calceolust*, különböző violákat, orchisokat, főleg *Orc-his globosát* és a kitűnő vanillia illatú, sötétvörös színű *Nig-ritellát*, melyet eddig e vidéken sehol sem láttunk.

E hegynyúlványon ereszkedünk most le a Skarisora északi nem oly sziklás, csupasz, hanem erdővel és alább havasi réttel fe-dett oldalán, a szintén Beliorának nevezett mély völgybe, mely északkeletre vezet tovább. Utunkat itt olyképp rövidítettük meg, hogy a magas, havasi gyeppel fedett hegyoldalon csaknem egye-nesen toronyirányban szaladtunk le, a mély völgyben haladó kez-detleges szekérútig. Most már ez úton haladtunk lefelé mintegy 5 kilométerre, a Runki-völgyig, melybe ez a Skarisoráról levezető mellékvölgy torkollik. A szűk és magas hegyoldalak közé beszo-rított völgy alsó részében, szép vidéken fekszik *Runklunkalár-ga* havasi község, melyen áthaladva, délkeletre kanyarodunk és alig félkilométerre magunk előtt találjuk a méltán híres, im-pozáns szépségű *Runki-szoros* felső végét. Itt már jó szekérút vezet a gyorsan alárohanó patak mellett a szorúlatba, melynek mindjárt a kezdetén egészen sötét barnásvörös, vagy szürkés színű, rendkívül szakgatott, szirtes, mállott, összetöredezett, nagy darabokban egymáson heverő mészkövet találunk, melynek sziklaoldalain, főleg pedig csipkézett szélű tetején torony, szo-bor, ember és mindennemű más fantasztikus alakokhoz hasonló felálló, kiemelkedő sziklaalakzatok bőven váltakoznak egy-mással. Első pillanatra azt hinné az ember, hogy a szorúlatot a gerincélre kiállított katonai őrszemek védelmezik, csak kö-zelebb, alájuk kerülve, látható, hogy azok mozdulatlan sötét, komor sziklák. Csodás szépségű látvány!

Nemsokára a meredek, pár száz méter magas csupasz hegy-oldaloktól alkotott szűk, kanyargós sziklaszoros belsejében ha-ladunk tovább és gyönyörködünk annak változatos színű, sötétszürke, barnás, vörös árnyalatú, hol táblás, hol pedig pados, vaskos, vagy pedig óriási darabokban elváló merész

oldalaiban. A szorulat közepe felé e sötét, komor külszínű, vasas, agyagos mészkövet világosszürke, csaknem fehérés mészkő váltja fel, mely helyenként újjnyi vékonyságú sok száz lapos táblás rétegből van alkotva, melyek néhol nagyon gyürtek, ráncosak, más helyen meredeken ég felé ágaskodnak, ismét más helyen merészen alábuknak.

A Runki-szoros körülbelől 1 kilométernyi hosszúságú és benne a legkényelmesebb úton sétálhatunk végig, miközben kedvünk szerint gyönyörködünk annak minden csodájában, bájjában. Könnyű megközelítése és kényelmes bejárása miatt, bárkinek is ajánlható annak megtekintése. A szorulat déli része meredek szürke mészkőszikla oldalakban végződik, melyek alatt közvetlenül *Runk* oláh község fekszik. Miután éppen az oláhok pünkösdi vasárnapja van, a lakosság tiszta ünnepi ruhában a házak előtt és az úton álldogál, így érdekes népviseleti tanulmányokat tehetünk. Azonnal feltűnt az asszonyok sajátságos hajviselete. Hajukat összefonva, fejük két oldalán nagy karikákba kötik és füleik mellett így lógatják le.

E falun át, valamint az egyre jobban elszélesedő völgy alsóbb részében fekvő *Nagyakloson*, melynek egészen új, ragyogó tisztaságú, díszesen festett, keleti stílusban épített, csinos kőtemploma van, áthaladva, nemsokára az Aranyos folyó völgyébe jutunk le, hol a közeli *Alsóaklosi* vasútiállomást 4 órakerékkel érjük el. Itt bőven marad időnk pihenésre, uzsonnára. Azután az 5 órakerékkel Torda felé haladó vonatra felülünk és erről még egyszer kényelmesen végigélvezünk az Aranyos-völgy e részének természeti szépségeit, miközben egy jól sikerült kirándulás kellemes eseményeiről és élményeiről kedélyesen elbeszélgetve, csakhamar Tordára érkezünk. Onnan 8 órakerékkel Aranyosgyéresre indulunk tovább, hol a gyorsvonatra átszállva, esti 10 óra 30 perckor Kolozsvárra érkezünk.

Igy ért véget ez az igen érdekes, élvezetes és kellemes kirándulás, mely mindnyájunk emlékében soká meg fog maradni.

(Végül még megemlíthetem, hogy ez a minden turistának melegen ajánlható kirándulás, megfordított sorrendben is megtehető, sőt így a hegység enyhébb, lassúbb emelkedése folytán még kényelmesebben végrehajtható. Ekkor vasúttal Alsóaklosig utazunk, onnan Nagyakloson, Runkon át a Runki-szorosba, majd Runklunikalárgán át lassú emelkedéssel a Skarisorára megyünk fel, a honnan e hegy könnyebben megmászható, de nem oly impozáns szépségű; majd a Skarisora meredek, kőfolyásos, omlásos déli oldalán ereszkedünk le Bélavár községbe, midőn e hegység legszebb részét és az egész kirándulás fénypontját csak rövid ideig élvezhetjük, mert azután hátra kapjuk. Majd a változatos Podságai völgyön haladunk lefelé egész az Aranyos folyóig, hol Aranyoslonkán szállhatunk újra vonatra.)

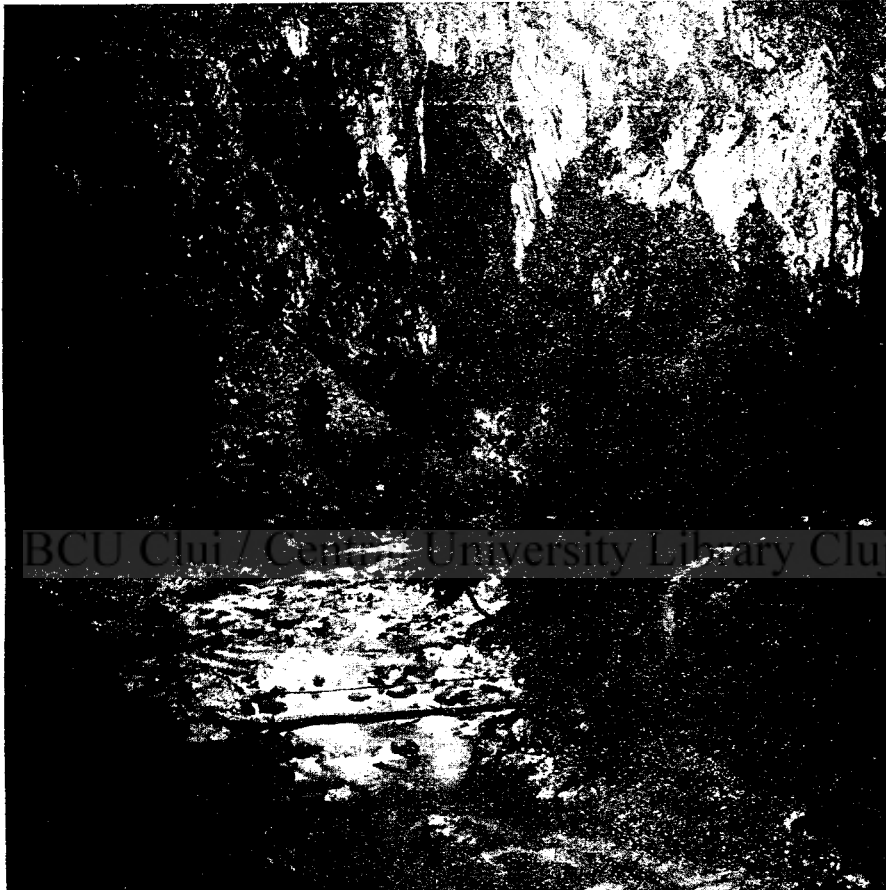
A Tornász barlang és környéke.

Irta: Kovács Pál.

A folyó év július havában egy kiránduló társaságot vezetem a Szolcsvai *Buvó-patak* elnevezésű ama kitörési barlanghoz, melyből az alsófehérvármegyében eredő Pojéni patak és a Ponor patak mintegy 2 km.-nyi földalatti út után a Bedelői-havasok sarkát képező meredek sziklafal alól tajtékozva, gyönyörű zugokat alkotva előtör. Kiránduló társaságunk elmélázva gyönyörködött a táj szépségében és a gyöngyöző víz játékában, én pedig a mintegy 30 m. magas barlangüreg és a meredek sziklafal alakzatait nézegettem és vizsgálgattam. Azonnal megragadta figyelmemet, hogy a nagy kitörési barlang felett kisebb repedések és alig látható üregek vannak. Egy öreg vénasszony, a hegylakó parasztok közül, kíváncsi gyanakvó szemmel a kirándulókat figyelgette és állandóan körülöttünk oládkodott. Ettől kérdezősködtem, hogy járt-e valaki ott fenn a barlang oduknál és fel lehetne-e oda menni. Kérdezősködésemre nagy bőbeszédűséggel a havasi öreg oláhasszony így felelt: «Jaj uram, a jó Istenre kérek, ne is gondolj arra a barlangra, mert megbántod az ördögöt és még valami nagy baj is érhet. Rég, amikor a nagyapám nagyanyja is kicsi gyerek volt gyakran hallottuk, hogy valami láthatatlan rabló egyremásra lopkodja a nyájából a fiatal juhokat és kecskéket. Ugy eltűntek azok, hogy még a nyomát se találták sehol és sőtét éjszakákon mindig rémes nyögéseket, jajgatásokat hallottak ott fenn a barlangoduban. Bizonyosan az ördögök verekedtek az ellopott jószágok felett. Az ilyen verekedések után aztán rendesen elverte a jég a határt, vagy pedig előntötte a víz a völgyet. Látod uram ez azért volt, mert az emberek elmentek a paphoz, hogy szlusbával (isteni tisztelet) üzze ki a drákut (ördög). Hát bizony nem járt ott uram senki soha, mert mindenki fél attól a helytől». Így mesélgetett nekem a jóakarátú babonás öreg oláhasszony. Engem hajtott a kíváncsiság, no meg aztán az a gondolat is, hogy olyan helyre mehetek, ahol még nem járt senki előttem. Ezért vállalkozó társat kerestem, akivel valamelyik barlangodut kikutathatnám. A vállalkozó társat csakhamar meg is találtam a Buvópatak előtt levő malom tulajdonosában Hánes Gyorgyában, akinek az Isten a dolgát Brassóban káplárságig vitte fel s így nem nagyon félt az ördögtől s ki biztatásomra hajlandó volt velem megkísérelni az oduhoz való följutást, dacára annak, hogy semmiféle kutatási eszközzel nem rendelkezünk. A vénasszony sopánkodásaival egyáltalán nem törődve, egy szép sziklás oldalon fásasztó hegymászás után fel is kuszlunk a kikutatandó odu felé. Itt Gyorgyétól értesültem, hogy van egy emberderék szélességű kúrtó, amelyen egy kútszerű mélyedésbe lehet belátni. Egyben figyelmeztetett, hogy oda bemenni nem lehet. Rögön megkerestük a nyílást, hol megállapítottam, hogy egy

6—8 méteres kötéllel, vagy mászóruddal könnyen beereszkedhetnek a fenékre.

Kötélünk nem lévén vágattam egy farudat, amelyen a galyak gyökereit meghagyattam lépcsőnek s így mint egyes lét-rán leereszkedtem a kútba. Amint leértem kerestem a nyílást, amely kivezet valahová, mert sejtettem, hogy ezt a kútat csak is a víz csinálhatta s így természetesen a víz csinált magának

A SZOLCSVAI BUVÓPATAK.

ZÁGONI V. FELVÉTELE.

kijárást is. Nem csalódtam, mert rövid vizsgálódás után egy 60—70 cm. magasságú úalakú nyíláson át bejutottam abba a barlangba, amelyik alúlról csak egy méter magasnak látszik, de valójában 6 méter magas a kapuzata, amelyet sűrű — 3—4 fajta — cserje zár el. Látszott a falakon, a fenéktalajon, hogy a víz hosszú, talán évezredes munka után alkotta, vájta ezt az igazán érdekes helyen fekvő barlangot. Remek szép kilátás nyílik a barlang szájából le a Búvó-patak völgyére, az Aranyos völgyére s a messzi távolban húzódó Skarisorára. Ha másért nem, de azért a lélekemelő képért, ami az ember szeméi elé tárúl ott fönt, érdemes fölmenni. Közben Gyorgyét is leszállí-

tottam a barlangba és elindultunk a barlang délkeleti irányú üregében. Ugy 10 méter távolságban a barlangszájtól fönt a boltozaton s a falakon oldalt cseppkő képződményeket találtunk, amely képződmények beljebb sűrűbbek s végül egészen kiadósak voltak. Nem lévén világító szerszám nálam, harminc méternyi távolság után meg kellett állanunk, mert itt a barlang emelkedésben volt és egy $1\frac{1}{2}$ méter magas gátszerű sziklavonulat zárta el a külső barlangot a koromsötét belsőtől. Elhatároztam, hogy abbahagyom a kutatást mindaddig, amíg teljes felszereléssel vissza nem térek. Eme elhatározásomhoz az a gondolat juttatott, hogy ez a barlang volt valamikor a Buvó-patak medre, ha pedig ez áll, akkor könnyen juthatok olyan kéményszerű nyíláshoz, amelyen át vándorolt valamikor lejjebb a Buvó-patak. Visszatértem tehát és a teljes tornászügyességet és izomerőt igénylő függeszkedés után kijutva a napvilágra, majd magam után húztam Gyorgyét is.

Amint megérkeztem Kolozsvárra, első dolgom volt az E. K. E. főtitkárának, M. Kovács Géának jelenteni a dolgot és arra kértem, hogy ha lehetséges kutassuk fel azt a barlangot és adjuk át a forgalomnak. A főtitkár úr ismert lelkesedésével buzgalomával rövidesen abba a helyzetbe juttatott, hogy, egy hét múlva — július 25-én — kötelekkel csákánnyal, vaskapcsokkal, fényképező géppel, világító felszereléssel ellátva magunkat, most már kettesben indultunk a «Tornász Barlang»-hoz; t. i. a bejutás módjáról e névre kereszteltük.

Július 25-én délben 1 óra 15 perckor indultunk el Aranyosgyéres felé. Aranyosgyéresről 16 percnyi várakozás után a Tordára vezető vonalon 23 percnyi út után Tordán vártunk a 4 óra 50 perckor induló Torda—Abrudbányai aranyosvölgyi vonatra, amelyen 8 óra 35 perckor Alsószolcsvára érkeztünk. Itt kiszállottunk s csomagjainkkal együtt az állomástól 8 percnyre levő vendéglőben szállásoltuk el magunkat, ahol a vendégek rendelkezésére álló két szoba közül egyiket igénybevéve reggel 6 óráig pihentünk. Reggel M. Kovács Géza főtitkár a vendéglőssel egyezséget kötött arra nézve, hogy vendéglőjét «E. K. E. Túristaszálló» táblával ellátva az ide kiránduló tagoknak szállást és ellátást, tanácsot, esetleg vezetőt adjon a szokásos kedvezmények mellett azok számára, akik arcképes igazolóval bírnak. Ezután a főtitkár fénykép főlvételt készített a vendéglőről, mint az Erdélyi Kárpát Egyesület szállójáról. Fogadott teherhordónkat felpakkolva, elindultunk Alsószolcsváról 8 óra 50 perckor és 10 óra 15 perckor megérkezve a Buvó-patak kiömléséhez 85 perc alatt kényelmes sétával tettük meg azt a himzett szőnyeghez hasonló havasi kaszálók között vezető kitűnő utat, amely mindössze csak 7 km. hosszú. Itt rövid pihenés után megbeszélve, hogy merre megyünk föl a legfelső barlanghoz, a «Tornász Barlang»-hoz, megkezdettük a mászást a majdnem függőleges sziklaoldalon.

Harminc perc alatt feljutottunk abba a magasságba, ahol a nyílásnak kellett lennie, azonban, mint ahogy, rendszeren másokkal is megtörténik, ilyen kopár, rendetlen szikladarabokkal borított oldalon, keresnem kellett egy jó félóráig, amíg ráakadtam a lejáró kéményre. A magunkkal hozott erős kötelek a nyílás fölött reáhurkoltuk egy sziklatömbre, kétrétben véve

göresöket kötöttünk 70 cm. távolságra és ezen a nem éppen tökéletes hágcson leereszkedtünk s nemsokára bent voltunk a Tornász Barlangnak előtermében. Itt előszedve világító szereinket behatoltunk a már említett sziklagáton keresztül a barlang második részébe, ahol a csepegés és a csepkő képződmény már sűrűbb volt. Itt annyira összeszűkült a barlang, hogy kétoldalt érinthettük. Ez a folyosó 18 méter hosszúság után egy 40 centiméternyi nyílásnál véget ért. Nagy nehézség után átmenve a nyíláson, bejutottam egy kúpalakú kisebb barlangba, amelynek az átmérője úgy 8 méter, magassága 5 méter lehet. Innen tovább már csak kis apró kémények vezettek s csákányom **ütései** dacára sem tudtam magamnak utat csinálni tovább. Az egész barlang 56 méter hosszúságban délkeleti-kelet délkeleti irányban vonul és oly sajátosságosan alakult, hogy a turista önkénytelenül egy börtönre gondol a végső kúpalakú részben, amelyhez hosszú börtönfolyosón keresztül vezetik a bűnöst a világos előcsarnokból.

A felfedezett és megvizsgált «Tornász Barlang»-nak, mint cseppkőbarlangnak, nem nagy értéke lenne turistásági szempontból, ha lejjebb feküdne csak háromszáz méterrel is; hanem a fekvése, a kilátás belőle a Buvó-patak völgyére és a Skarisora vonulatára a hegy fáradságos megmászása a sziklafalon föl és a lejutás körülményes volta a sziklakéményen át a barlangba, mind érdemessé, érdekessé teszik annyira, hogy a Buvó-patakot felkereső turistára nézve kár lenne elmúlasztani ezt az igazán vérbeli turistának való munkát. De érdekessé és a kutatásra is érdemessé teszi ezt a Tornász barlangot az a valószínűség is, hogy valamikor a hármias Buvó-patak vize ezen a barlangon át tette meg az utat Alsófehér vármegyéből a Dilbinától Tordaaranyos vármegyébe. E mellett bizonyít a barlangür nagysága, magassága és a thithon mészkő egyenletes szép sima volta, amit csakis a folyton folyó Buvó-patak rengeteg csiszoló munkája végezhetett. E feltevés mellett bizonyít az is, hogy ezalatt a Tornász Barlang alatt és a mostani kibúvási barlang fölött — tehát az első emeleten — alúlról circa 60 méter magasságban még egy hozzáférhetetlen odu van.

Augusztus hó 9—10-én az Erdélyi Kárpát Egyesület központja szintén kirándulást rendezett a Buvópatakhöz. Ekkor Zágoni Viktor tagtársunkkal újból felkerestem (most már harmadszor) a Tornász-barlangot. Fájdalom a kutatással most sem jutottam előbbre, sőt az esős időjárás miatt ekkor is meghiusult a barlang szájából élvezhető nagyszerű panorámának lefényképezése. Zágoni tagtársammal a barlang megtekintése után a Kole (Könyök, sarok) elnevezésű szikla fölött nehéz mászkálás után leereszkedtünk a Pojéni patakhöz, hogy a kiránduló társaságunk ama tagjaihoz csatlakozhassam, kik M. Kovács Géza főtitkár vezetése alatt a Pojéni patak és a Ponor patak eltűnési helyéhez, a Dilbinához mentek. Augusztus hó 10-én déli 12 óra körül érkezünk meg a Pojéni patak betorkolása fölötti sziklatetőre, amelynek átellenében nagy örömmünkre megpillantottuk a minket kiabálva üdvözlő és ránk várakozó főtitkárt. A főtitkár kiabáló útmutatásai alapján csakhamar meg is találtuk a Dilbinához vezető utat és rövid 6—8 perc alatt csatlakozva hozzá, olyan látványban volt részem, a

melyet elfelejteni soha sem fogok. Előttünk állott a Dilbina szikla rettenetes nagy, levágott, síma meredek fala, amelyről a déli napsugár játszi fénye megtörött, alattunk egy barlang

POJENI PATAK VIZESÉSE A DILBINÁNÁL.

ZÁGONI V. FELVÉTELE.

üreg félelmes szája tátongott és szemben velünk a Pojéni pataknak fenséges vízese, amely a kevéssel azelőtti kiadós eső piszkos, zavaros csöppjeit habbá törve, megtisztítva zugatta

le abba a félelmetes mélységbe, ahová betekinteni szédülős fejünk borzalom. A gyönyörű látványt sietve igyekeztünk fényképen is megörökíteni. Fájdalom, a felvett és közölt kép nem képes visszaadni azt a szépséget, amelyet a főtítkár kezdeményezésére élvezhetni szerencsések valánk. Nem is kíséreltem meg e gyönyörűsége helynek leírását, hanem ajánlom mindenkinek, hogy ha csak teheti, ne mulassa el a Dilbinának megtekintését. Fényképezés után Zágoni Viktor, Dies-selbacher Sándor tagtársaimmal és M. Kovács Géza főtítkárral megkíséreltük a megáradt Ponor patakon való átkelést, hogy a víznyelő üregnek, a félelmetes Dilbinának közelébe juthassunk. Nem minden veszély nélküli fáradozásunkat siker is koronázta és rövid félóra alatt egészen a víznyelő üregig hatolhattunk, hol szemlélhettük a víz elbuvását és a Pojéni pataknak esését egy olyan sziklahasadékban, amely látványosságára nézve felülmul minden képzeletet. E helyről fárastó mászkálással visszatértünk és újból átvándoroltunk a megáradt Ponor-patak balpartjára, hol egy vadvirágos réten hamarosan megebédeltünk és délután 2 óra 30 perckor gyors léptekkel siettünk fel a meredek vízvásztó gerincre, hogy csatlakozhassunk Alsószolcsván ama kiránduló társainkhoz, akik a Buvó-pataknál visszamaradtak és onnan tértek vissza az állomásra. A Dilbinától az útát Alsószolcsváig ligetszerű kaszálókon keresztül 1 óra alatt sietve tettük meg és így Alsószolcsváról a ránk várakozó többi kirándulóval együtt 4 óra 9 perckor délután már hazaindúlhattunk Kolozsvárra.

Most, hogy a kultura áldása, a vasút fellebbentette azt a sejtelmesen titokzatos fátyolt az Aranyosvölgyéről, most amikor jóformán nagyon kevés anyagi- és időáldozat árán az erdélyi természeti szépségek valóságos kincsesházába — az Erdélyi Érc-hegységbe — játszani könnyűséggel juthatunk el: vétek, nagy vétek lenne fel nem karolni Alsószolcsva, a Buvó-patak és a Dilbina vidékét, amely a laikusnak, a tudósnak, a természetbarátnak, a gyengének s az erősnek egyaránt odatárja szépségeit.

Egyesületi élet.

Az E. K. E. központi választmányi ülése. Az E. K. E. központi választmánya augusztus hó 11-én délután 5 óra 30 perckor rendes havi választmányi ülést tartott. Jelen voltak: dr. Jékey Dániel, báró Mannsberg Sándor, Orosz Endre, Pap Kristóf, Puskás Béla, Sárdi Lőrinc, dr. Szádeczky Lajos, ügyvezető elnök, Werger István és M. Kovács Géza, főtítkár. Utolsó ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesí-

tése után M. Kovács Géza főtítkár tett jelentést az egyesületnek egyhavi életéről, majd bejelentette, hogy Merza Gyula főpénztáros és Tanács József az ülésről való elmaradásukat kimentették s egyben előterjesztette a havi pénztárforgalmi kimutatást, melyet szintén jóváhagyólag vettek tudomásul. Ezután jelentést tett a főtítkár a szolcsvai buvópatakhöz rendezett sikerült kirándulásról és hogy Szolcsván turistaszállót létesí-

tettek és tárgyalást indítottak egy menedékház építése iránt is. Örömmel vette tudomásul a választmány, hogy az egyesületi múzeumot a Nyugot-Poroszországi növénytani és állattani egyesület nagy érdeklődés között megtekintette. Főtitkár ezután ismertette Erdélynek Felsőmagyarországgal való jobb vasuti összeköttetésére vonatkozólag megindított egyesületi mozgalmat. Az erdélyi törvényhatóságok az egyesület kezdeményezését örömmel fogadták és az egyesülettel egyetértve felterjesztéssel éltek a Kereskedelmi miniszterhez és a vasútigazgatósághoz. Több apróbb ügy elintézése után az ülés 7 óra körül ért véget.

K.

Az E. K. E. IX. kirándulása (1 és fél napos 9 résztvevő) Folyó évi augusztus hó 9-én és 10-én az Erdélyi Kárpát-Egyesület kirándulást rendezett a szolcsvai híres „Buvópatakhoz“. A kirándulók 9-én délután 1 óra 15 perckor indultak el vasutal és folytonosan gyönyörködve az Aranyos szoros szépségeiben estve 8 óra 35 perckor érkeztek Alsószolcsvára. Itt az E. K. E. újonnan

szervezett turista-szállójában megháltak. Másnap reggel 6 óra 30 perckor ködös borongós időben 2 órát tartó sétával érkeztek az alsófehérvármegyei vizek kitörési barlangjához. Ekkor megeredt az eső azoban fedél alatt voltak és nem sokat tördtek az idő viszontagságaival. Közben mihelyt kissé kiderült a társaság egyrésze felmászott az újonnan felfedezett Tornász-barlanghoz, hogy onnan fényképfelvételeket készítsenek, a második rész pedig tovább gyalogolt a betörési barlanghoz, az ugynevezett „Dilbinához“, hol a Pojnica patak mintegy 50 méteres gyönyörű vizesést alkot. Közben az időjárás is megváltozott és a kiránduló társaság szép napos időben gyalogolt le Alsószolcsvára, hogy onnan a 4 óra 09 perckor érkező vonattal hazautazzanak. Kolozsvárra a legjobb kondícióban estve 10 óra 30 perckor érkeztek meg. A kiránduláson M. Kovács Géza főtitkár vezetése alatt résztvettek: Disselbacher Sándor, Gál Kelemen, Gál Ernő, Gál Miklós, Nulinek Viktor, Kovács Pál, Zágoni Viktor és Gál Ilonka.

K.

Fürdőügyi hírek.

Az erdélyi fürdők a mostoha időjárás miatt a nyár folyamán igen nagy károsodást szenvedtek. Az egyes fürdők vezetőségei igen nagy erőfeszítést tettek ki, hogy az elemi csapások okozta rombolásokat helyrehozzák. Ez sikerült is azonban fürdővendég mindenütt kevés van.

Az Országos Munkásbetegség- és Balesetbiztosító pénztár egyesületünk kezdeményezésével tagjainak elhelyezése tárgyában újabban egyezséget kötött Korond és Szováta fürdőkkel.

Dr. Herrmann Antal egyetemi m. tanár, múzeumi igazgató mozgalmat indított az erdélyi fürdőknek a mozgófénykép vállalatok utjain való ismertetése iránt. Az igen életrevaló

és nagy sikerrel biztató eszme keresztülvitele érdekében egyesületünk az összes fürdőkhöz körlevelet intézett.

K.

Marosújvári kincstári sósfürdő. Marosújvár Erdélynek egyik legenyhébb hőmérsékletű, csekély hőingadozásokat mutató szélmentes helye, Erdély egyik legrendezettebb nagyközsége és mintegy 6000 lelket számlál. A Maros balpartján fekszik 252 m. magasan a tenger színe felett. Postája, telefonja, távirtdája és vasútállomása van. Itt van Magyarország legszebb és legnagyobb sóbánya-telepe, amelynek látványossága évente több ezer idegent vonz oda. A budapest—predeáli fővonal Székelykocsárd átszálló állomásáról, a minden vonal-

hoz csatlakozó vicinálissal, 8 perc alatt juthatni Marosújvár állomásra, hol bérkocsik állanak, melyek nappal 50, éjjel 70 fillérért hajtanak a közelfekvő fürdőtelepre, avagy a községbe. A vasúti fővonal Marosveresmart megállóhelye is használható le- vagy fel- szálló állomásnak s onnan kocsival 10 perc alatt juthatni a községbe. Marosújvár bányái, utcái és a fürdő körül levő sétányai villannyal vannak világítva. Marosújvár fürdői a következők: társas-, sós- és gőzfürdők inhalatoriummal, kádfürdők és uszoda. Ez utóbbi külön van. Az előbbieket egy közös és új, stilszerű épületben vannak elhelyezve, melynek belső modern beosztása berendezése, a medencéknek és kádáknak, valamint az összes fürdőhelyiségeknek keramit és fehér márványlapokkal burkolt volta, kényelmes öltöző és szórakozó helyiségei minden igénynek, de legfőképen a hygiene követelményeinek a legtökéletesebben megfelelnek. Ez épületben külön férfi-osztály és külön női-osztály van, melyek mindenikében külön-külön van egy-egy:

1. Telített meleg sós vízmedence

26° sótartalommal 35—37° C. (28—30° R.) hőfokkal.

2. Hideg sós vízmedence 26° sótartalommal, 13—18° C. (10—14° R.) hőfokkal.

3. Langyos édesvízü medence 25° C. (20° R.) hőfokkal.

4. Gőzhelyiség; masszírozó és inhaláló helyiség.

5. Modifikálható hőmérsékletű és sópercenttartalmu zuhanyok.

6. Öltöző és pihenő helyiségek. Ugyanezen épületben vannak a kádfürdők is, melyek szénsavas sósfürdők készítésére is be vannak rendezve s így bennök: édes-, sós- és szénsav- s sósfürdők készíthetők, természet szerinti hőmérséklettel és sószázalék tartalommal.

7. Az új nagy uszoda 8—10° sótartalmu, a külső hőmérséklettől függő, kényelmes öltözőkkel ellátott, szintén külön női és férfirészre osztott szabadfürdő.

Marosújvárról könnyűszerrel kirándulások tehetők a világhírű Tordahasadékhoz, Torockóra, továbbá Nagyenyeden és Tövisen át az erdélyi Érchegység fenséges természeti szépségeihez. K.

Könyvesház.

Tuistaság Finnországban. Középeurópai kultúremler számára alig van érdekesebb, tanulságosabb és élvezetesebb nyári kirándulás, mint egy skandináviai utazás, Finnország meglátogatásával egybe kapcsolva. Reánk magyarokra nézve ez utóbbi fokozott érdeklél bir. Igen sok üdvös dolgot tanulhatunk az északi testvéremzettől, mely a miénknél sokkal kedvezőtlenebb helyzetben és nemcsak a kultúra általánosságára, hanem a nemzeti élet intenzitására nézve is példa lehet a mi számunkra. Turista-ügye is különb a miénknél, nemcsak az ország természetí viszonyainál fogva, hanem azért is, mert ott az intézők és a közönség egyaránt nagy gondot for-

dítanak az idegen forgalomra és arra, hogy az ország szépségei és nevezetességei minél könnyebben megközelíthetők legyenek. A főérdem ebben a a Helsingfosban székelő rendkívül tevékeny finn turista egyesületé, mely igen tetszetős kiadványaival is az ország meglátogatására kecsegteti az idegent. Igen csinos és gyakorlati kis úti kalauz, mely nem rég jelent meg „Erholungreisen in Finland“ (üdüúútutazások Finnországban) címmel német. de még több más európai nyelven is. A mintegy 5 ívnyi füzetben rövid ismertetések és gyönyörű illusztrációk vannak ezenkívül Helsingfors fővárosnak térrajza és az országnak igen áttekinthető turista-térképe. Különösen ez

utóbbi eszünkbe juttatja, hogy Erdélyről nincs használható magyar turista térképünk. A kedves füzet ingyen kapható a finn turista-egyesületben; megtekinthető az E. K. E. irodájában is ahol felvilágosítást is lehet nyerni finnországi kirándulásra nézve.

B. H.

Ibsen: Trónkövetelők. A Gömöri Jenő szerkesztésében megjelenő Modern Könyvtár, — amelynek egyik igen figyelemreméltó és a megvalósulás stádiumában lévő terve, hogy Ibsen valamennyi művét magyarra fordíttatja, „Teljes Magyar Ibsen“-sorozatában az eddig megjelent három Ibsen-fordítás után, most egy új Ibsen-fordítás jelent meg. Az Ibsen-sorozatnak ez a negyedik kötete és Ibsen egyik remekművének, a „Trónkövetelők“-nek pompás magyar fordítását adja, amely az eredeti norvég nyelvből készült és Puskás Endre kongiális műve. A fordító voltaképp kezdő a műfordítás terén, de a magyar műfordítás terén a Trónkövetelőknek ez a fordítása maradandó értékű lesz; nagy művészettel, erővel, fordítói készséggel és gondossággal, egy történelmi dráma fordításánál nélkülözhetetlen, alapos tudással készült. Túlzás nélkül megállapítható, hogy a Trónkövetelők fordítása a legjobb magyar Ibsen-fordításunk. A fordító hozzáértésének tanúsága az az egymagában értékes bevezetés is, a melyet az öt felvonásos történelmi dráma elé írt s amely a dráma történelmi háttérét minden oldaláról megvilágítja. A fordítás joggal nevezhető irodalmi eseménynek, egyrészt magának a fordításnak a becséért, másrészt, mert ez az első történelmi drámája Ibsennek, amely magyar nyelven megjelenik. Eddig az egy filozófiai drámán: a Peer Gyntön ki-

vül csak modern társadalmi drámái jelentek meg magyarul. A Trónkövetelők Ibsen ifjúkori drámái közül elismerten a legszebb, a legmaradandóbb becsű s ezért kezdi meg a vállalat szerkesztese Ibsen történelmi drámáinak magyar nyelvű kiadását éppen ezzel a drámával. A fölöttebecses, nagyterjedelmű dráma a Modern Könyvtár egyik legvaskosabb kötetét teszi. (237—242. szám.) Az Athenaeum kiadása és ára I K 20 f.

Lakatos László: Francia menyasszony. Lakatos Lászlónak, az ismert neű publicistának és írónak, most jelent meg első novelláskötete a Gömöri Jenő szerkesztésében megjelenő Modern Könyvtár 243—244. számaként. A Francia menyasszony igen értékes, szép könyv, amely írójának legszebb elbeszéléseit tartalmazza. Egy nagyon kultúrált, nagyon tehetséges írónak, finomtollú művészek elbeszélései, amelyek bizvást a mai magyar elbeszélő irodalom legszebb termékei közé sorozhatók. A könyv az Athenaeum kiadása és ára 40 fillér.

De Amicis: Lelkierő. A Gömöri Jenő szerkesztette Modern Könyvtár egyik legújabb száma a világhírű olasz írónak De Amicisnak, — akinek Szív című könyvét minálunk is sok ezren ismerik, — egy hosszabb, pompás háborús elbeszélést hozza „Lelkierő“ címen. Az elbeszélés az olasz felszabadító háborúk idejéből veszi tárgyát és tárgya izgalmaságát az elbeszélés nemes művészete teszi irodalmi finomságúvá. Az elbeszélést az olasz irodalom kitűnő ismerője, Elek Artúr fordította, elismert fordítói készségével. Ugyancsak ő az íróról szóló és annak életét és munkásságát ismertető és értékelő bevezetést is írt hozzá. Az Athenaeum kiadása. Ára 20 fillér.